Region Stockholm

Finansregionråd
Irene Svenonius (M)

INTERPELLATIONSSVAR

2021-02-04 RS 2020-0928

Svar på interpellation 2020:40 av Jonas Lindberg (V) angående demokratin i Region Stockholm

Jonas Lindberg har ställt följande frågor i sin interpellation:

1. Anser du att den politiska organisation som nu finns är tydlig kring vilka organ som ansvarar för vilka frågor och möjliggör insyn för folkvalda politiker?
2. Anser du att Region Stockholm har problem med otydlig ansvarsutkrävning? Vad kan vi i så fall göra åt det?
3. Anser du att det finns bättre alternativ till beställar-utförarmodellen som Region Stockholm skulle kunna införa?
4. Anser du att det är ett problem att politiska beslut fattas av tjänstemän och att ansvariga nämnder och organ inte alltid informeras och görs delaktiga?

Region Stockholm är den näst största offentliga organisationen i Sverige, efter staten. Regionen har ett tungt ansvar som rör alla länets invånare, har en årsbudget på ca 110 mdkr och är en stor arbetsgivare med en omfattande verksamhet. I en stor verksamhet är det särskilt viktigt med en tydlig ansvarsfördelning och tydlig struktur. Regionfullmäktige har inrättat nämnder som genom reglemente givits ett delegerat ansvar inom skilda områden. Varje nämnd har även en instruktion. Varje bolag har en bolagsordning samt ges av regionfullmäktige beslutade ägardirektiv. Genom regionfullmäktiges budget ges alla nämnder – och bolag – tydliga direktiv om mål som ska nås. Regionfullmäktige beslutar även om strategier och policys som en del i styrningen av nämnder och bolag.

Nämnder beslutar i sin tur om delegationsordning inom nämnden, dvs reglerar vilka beslut som tjänstemän fattar beslut om med stöd av delegation. Beslut som inte delegerats till tjänsteman, eller är ren verkställighet, ska beslutas i nämnd – eller om en nämnd har utskott till vilket beslutsbefogenheter har delegerats. Beredningar kan aldrig fatta ett slutligt beslut, utan bereder just ärenden till en högre instans. På samma sätt beslutar bolagens styrelser om delegationsordning och arbetsordning för verkställande direktör. Det måste vara tydligt reglerat vem som fattar vilka beslut.

Kommunallagen skiljer på beslut som måste delegeras och beslut som innebär ren verkställighet. Enligt kommunallagen får nämnder delegera sin beslutanderätt i visst ärende eller grupp av ärende. Delegering innebär överlåtande av beslutsfunktion vilket innebär att den som beslutar på delegation träder in nämndens ställe och beslutar i nämndens namn. Normalt kan denna typ av beslut överklagas. För en ändamålsenlig och väl fungerande verksamhet krävs att beslut fattas på olika nivåer i en organisation. Det är också oerhört viktigt med tydlig åtskillnad mellan vad som är politiskt beslutsfattande, och vilka beslut som dels tjänstemän fattar med stöd av delegation och vad som är det normala bedrivandet av verksamheten. Det är en politisk uppgift att fatta strategiskt viktiga beslut som t ex mål, budget och eller beslutet har stor ekonomisk eller verksamhetsmässig påverkan. Det är däremot aldrig en politisk uppgift att vara experter, att detaljstyra verksamheten. Det måste överlämnas till professionerna. Här finns sannolikt olika uppfattning mellan föredragande regionråd och interpellant.

En mängd beslut inom regionens verksamhet är så kallade verkställighetsbeslut. Sådana beslut är en följd av och fattas inom ramen för politiska beslut. Verkställighetsbeslut kännetecknas bland annat av att det inte får finnas utrymme för självständiga bedömningar och besluten grundas inte på delegering utan på arbetsfördelning. Avgörande för om en åtgärd eller ett ställningstagande ska betraktas som verkställighet är att det handlar om bland annat förberedelser eller att tillämpa redan beslutade riktlinjer eller att genomföra redan fattade beslut. Enligt kommunallagen finns det ingen självständig beslutanderätt för anställda. Anställda anses dock kunna vidta förberedande åtgärder och verkställa beslut utan delegering och utan fullmakt. Denna rätt anses följa av den ar-

betsfördelning mellan förtroendevalda och anställda som måste finnas för att den kommunala verksamheten ska kunna fungera. Anmälan av beslut som fattas med stöd av delegation ska rapporteras till behörigt organ enligt gällande regelverk.

Insynen i offentlig sektor är god, såväl för allmänheten som har grundlagsfästa rättigheter att ta del av allmänna handlingar, som för förtroendevalda. I regionens nämnder utarbetar tjänstemän tjänsteutlåtanden med beslutsförslag. Vid beslut från tjänsteman med stöd av delegation, anmäls alla sådana beslut till nämnd/bolagsstyrelse, med möjlighet till insyn för dessa och ställa eventuella frågor till förvaltningschef om fattade beslut. Det är därmed tydligt vem som fattar vilka beslut, vem/vilka som bär ansvar. Det är viktigt.

I regionfullmäktige kan vidare varje ledamot ställa frågor och interpellationer i ärenden som rör regionen.

Region Stockholm fungerar styrningsmässigt således med tydlig struktur i fördelning av ansvar till nämnder och bolag. Respektive nämnd och bolag har en tydlighet i rollfördelning mellan politiskt beslutsfattande och tjänstemäns beslutsfattande. Den rollfördelningen är viktig.

Interpellanten är särskilt intresserad av beställar-utförarmodellen, d.v.s. att det finns en nämnd som beställer/köper tjänster för befolkningens behov, men inte själv bedriver/utför verksamhet. Syftet med modellen är att den beställande nämnden ska ta invånarnas perspektiv, säkerställa bästa och mesta möjliga verksamhet för varje satsad skattekrona. Inom regionen är trafiknämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden beställande nämnder, som upphandlar entreprenörer för att utföra verksamheten. Dessa nämnder ska definiera krav på tjänster, köpa tjänsterna, utvärdera och jämföra olika leverantörer och följa upp att leverantörer – oavsett om de är offentliga eller privata – utför tjänsterna i enlighet med avtal. Modellens styrka är att den beställande nämnden är konkurrensneutral i relation till alla utförare, att den kan bli expert på vilka leverantörer som finns, följa utveckling av leverantörer, utveckling/innovation och kostnader för att som effektiv beställare enligt regionens inköpspolicy nå en så väl fungerande verksamhet som möjligt för resenärer och patienter.

Inom ramen för den övergripande styrmodell som gäller, arbetar regionen kontinuerligt med att uppnå ett så bra funktionssätt som möjligt, med målet att Region Stockholm ska leverera en så god vård som möjligt med korta väntetider och en kapacitetsstark kollektivtrafik som löser livspusslet åt invånarna i vårt län.

Jag skulle aldrig drista mig till att ge oppositionen råd om sin roll men att i en interpellation om demokrati inleda med att underkänna väljarnas förmåga genom att kalla regionvalet ett glömt val ger en fingervisning om vilket eget ansvar man har som oppositionspolitiker för sitt valresultat.

Därmed anser jag interpellationen besvarad.

Irene Svenonius